

**HOTUBA YA WAZIRI WA HABARI,
VIJANA, UTAMADUNI NA MICHEZO, MHE.
DKT. FENELLA E. MUKANGARA (MB),
AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA
MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA
KWA MWAKA 2013/2014**

A. UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo kwenye Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maendeleo ya Jamii, sasa naomba kutoa hoja ya kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupitisha makadirio ya mapato na matumizi ya Wizara ya Habari, Vijana, Utamaduni na Michezo na Asasi zake katika mwaka wa fedha wa 2013/2014.

2. **Mheshimiwa Spika**, kwanza kabisa napenda kutumia fursa hii kukushukuru wewe binafsi, Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa Wabunge wote kwa ushirikiano mnaonipa unaoniwezesha kutekeleza kikamilifu majukumu niliyokabidhiwa ya kulitumikia Taifa letu.

3. **Mheshimiwa Spika**, nitumie fursa hii pia kuwapongeza Wajumbe wa Tume ya Katiba kwa kazi kubwa wanayoendelea kufanya ya kuratibu maoni ya wananchi kwa ajili ya

kuunda Katiba Mpya. Aidha, naipongeza Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS) kwa kuratibu kwa ufanisi mkubwa zoezi la Sensa ya Watu na Makazi mwaka 2012 na hatimaye kuweza kupata idadi kamili ya watu katika nchi yetu. Ninaipongeza pia Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kwa kazi nzuri wanayoifanya ya kuanza kutoa vitambulisho vya Taifa.

4. **Mheshimiwa Spika,** vilevile, nawapongeza Mawaziri waliotangulia kuwasilisha hoja zao, hususan Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Mizengo Kayanza Peter Pinda (Mb), kwa hotuba yake fasaha yenye maelezo ya utekelezaji wa kazi za Serikali kwa kipindi cha mwaka wa fedha 2012/2013 na mwelekeo kwa mwaka wa fedha 2013/2014.

5. **Mheshimiwa Spika,** kipekee napenda kumpongeza Mhe. Jenista Mhagama (Mb) kwa kuchaguliwa tena kuwa Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maendeleo ya Jamii na Makamu Mwenyekiti Mhe. Saidi Mtanda (Mb). Pia nawapongeza wajumbe walioteuliwa kujiunga na Kamati hiyo. Ushauri wao ndio umefanikisha maandalizi ya hotuba hii. Aidha, nawapongeza Wenyeviti wa Kamati mbalimbali za Kudumu za Bunge kwa kuchaguliwa kwao.

6. **Mheshimiwa Spika,** napenda kutoa pole kwa familia, ndugu, jamaa na marafiki, hususan wananchi wa Jimbo la Chambani kwa

kuondokewa na Mbunge wao Mhe. Salim Hemed Khamis (CUF) aliyefariki ghafla tarehe 27 Machi, 2013 alipokuwa anatekeleza majukumu ya uwakilishi wa wananchi. Aidha, napenda kutoa pole kwa Watanzania wenzangu waliopoteza ndugu zao kutokana na majanga na maradhi mbalimbali yakiwemo kuporomoka kwa jengo la ghorofa 16 Jijini Dar es Salaam, tukio la bomu na machimbo ya changarawe Mkoani Arusha, bila kumsahau mpendwa wetu msanii maarufu marehemu Fatuma Binti Baraka (Bi Kidude) aliyefariki dunia tarehe 17 Aprili, 2013. Tunamuomba Mwenyezi Mungu azilaze roho za marehemu mahali pema peponi, Amina.

7. ***Mheshimiwa Spika***, hotuba yangu imegawanyika katika maeneo makuu matano kama ifuatavyo: Eneo la kwanza ni **Utangulizi**, eneo la pili ni **Majukumu ya Wizara**, eneo la tatu ni **Mapitio ya Utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2012/2013**, eneo la nne linahusu **Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2013/2014** na eneo la tano ni **Hitimisho** lenye kujumuisha **makadirio ya bajeti kwa mwaka wa fedha 2013/2014 na maombi rasmi ya fedha kwa ajili ya kutekeleza mpango na bajeti kwa mwaka wa fedha 2013/2014**.

B. MAJUKUMU YA WIZARA

8. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu inatekeleza majukumu yafuatayo:-

- Kuandaa na kusimamia utekelezaji wa Sera za Sekta za Habari, Vijana, Utamaduni na Michezo;
- Kuratibu na kusimamia masuala ya maendeleo ya vijana ili kuwawezesha kujiajiri, kuajirika na kujitegemea;
- Kuwa Msemaji Mkuu wa Serikali na kusimamia vyombo vya habari nchini;
- Kuratibu na kusimamia maendeleo ya utamaduni nchini.
- Kuratibu na kusimamia maendeleo ya michezo nchini.
- Kusimamia utendaji kazi wa Asasi, miradi na programu zilizo chini ya Wizara; na
- Kuendeleza, kuwezesha na kuratibu masuala ya kuwajengea uwezo watumishi wa Wizara.

C. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA WA 2012/2013

Mapato na Matumizi

9. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha wa 2012/2013 Wizara

ilipanga kukusanya mapato ya jumla ya **Sh.714,209,000** kutoka vyanzo mbalimbali. Hadi kufikia mwezi Februari, 2013 jumla ya **Sh.655,447,097** zilikuwa zimekusanywa ambazo ni sawa na **asilimia 92** ya lengo la makusanyo ya mwaka. Mchanganuo wa makusanyo upo kwenye **Kiambatisho Na. I.** Kadhalika Wizara ilitengewa jumla ya **Sh.16,210,999,000** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida. Fedha hizo zilijumuisha mishahara ya Wizara **Sh.2,410,358,000** na ya Asasi **Sh.7,761,301,000**, Matumizi Mengineyo (OC) ya Wizara **Sh.4,635,340,000** na ya Asasi **Sh.1,404,000,000**. Hadi mwezi Februari, 2013 jumla ya **Sh.10,264,994,921** zilipokelewa na kutumika, kati ya fedha hizo Matumizi Mengineyo ni **Sh.3,947,748,471** na Mishahara ni **Sh.6,317,246,450**.

Miradi ya Maendeleo

10. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha wa **2012/2013** Wizara ilitengewa jumla ya **Sh.3,096,600,000** kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo. Hadi kufikia mwezi Februari, 2013 **Sh.2,030,000,000** zilikuwa zimepokelewa na kutumika, sawa na **asilimia 66**. Miradi iliyotekelezwa ni pamoja na kuboresha uwanja wa Uhuru kwa kuujenga kwa umbo la 'U' na

hatimaye kuwezesha watazamaji 20,000 kukaa wawapo uwanjani hapo, Mradi wa Upanuzi na Usikivu wa Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC), kulipa sehemu ya deni la ununuzi wa majengo ya ofisi za Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA) na kuendelea kukamilisha ujenzi wa ukumbi wa wazi unaojengwa na Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA). Aidha, ukarabati wa nyumba za watumishi katika Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya unaendelea.

SEKTA YA HABARI

11. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu kupitia Sekta ya Habari ilikabiliana na changamoto mbalimbali katika mwaka wa fedha 2012/2013. Miongoni mwa changamoto hizo ni pamoja na baadhi ya vyombo vya habari kukiuka na kutozingatia maadili ya taaluma ya habari, kurusha matangazo ambayo yanaenda kinyume na Sera, Sheria na Kanuni za Utangazaji. Changamoto zingine ni ufinyu wa fursa za masomo ya juu ya taaluma ya habari nchini na mazingira duni ya kazi kwa baadhi ya wafanyakazi katika tasnia ya habari. Aidha, pamoja na changamoto hizo Wizara imeendelea kutekeleza majukumu yake kama ifuatavyo:-

12. **Mheshimiwa Spika**, mwaka jana nililiambia Bunge lako tukufu kuwa Wizara yangu ilikuwa imewasilisha kwenye Baraza la Mawaziri mapendekezo ya kutunga Sheria ya

Kusimamia Vyombo vya Habari nchini. Nafurahi kuliarifu Bunge lako tukufu kwamba Serikali tayari imeridhia kutungwa kwa sheria hiyo ya kusimamia vyombo vya habari. Kufuatia uamuzi huo wa Serikali muswada wa kutunga sheria hiyo utawasilishwa hapa Bungeni baadaye mwaka huu.

13. **Mheshimiwa Spika**, baada ya Sheria ya Kusimamia Vyombo vya Habari kupitishwa na Bunge lako Tukufu, Wizara itaanza kuandaa waraka wa mapendekezo ya kutunga Sheria ya Haki ya Kupata Habari. Kwa sasa Serikali inaendelea na utafiti ili kupata uzoefu kutoka nchi mbalimbali zenye sheria hii.

14. **Mheshimiwa Spika**, kutungwa kwa sheria ya kusimamia vyombo vya habari kutasaidia sana katika kuimarisha tasnia ya habari hapa nchini na kupunguza kwa kiasi kikubwa baadhi ya changamoto nilizozieleza hapo juu ikiwemo suala la mafunzo kwa waandishi wa habari na mazingira duni ya kazi. Hivyo ni matarajio yangu kuwa muswada wa sheria hiyo utakapowasilishwa hapa Bungeni sote tutaunga mkono.

15. **Mheshimiwa Spika**, Wizara iliendelea kuratibu shughuli za Vitengo vya Habari kama ilivyoahidi katika bajeti iliyopita. Katika kuratibu shughuli hizo Wizara iliandaa kikao kazi cha mwaka cha Maafisa Mawasiliano wa

Serikali kilichofanyika mjini Dodoma tarehe 4-9 Februari, 2013. Kikao hicho kilihudhuriwa na Maafisa Mawasiliano 139 wa Serikali kutoka katika Wizara, Idara zinazojitegemea, Wakala za Serikali, Mikoa, Halmashauri za Wilaya, Miji na Majiji.

Aidha, katika kipindi hicho Wizara kwa kushirikiana na Serikali ya Uingereza kupitia ubalozi wake hapa nchini iliandaa mafunzo kwa Maafisa Mawasiliano wa Serikali kutoka Wizara, Taasisi za Umma, Wilaya na Mikoa. Mafunzo hayo yalilenga katika kuwajengea uwezo wa kutumia mitandao ya kijamii na mawasiliano kwa umma ambayo ndiyo mifumo ya mawasiliano inayotumika sana duniani kote hivi sasa.

16. **Mheshimiwa Spika,** Tovuti ya Wananchi iliendelea kufanya kazi ya kupokea maoni ya wananchi na kufuatilia majibu. Katika kipindi cha Julai, 2012 hadi Machi 2013, jumla ya hoja 15,875 zilipokelewa. Hoja 13,756 zilishughulikiwa kwa kupelekwa katika Wizara na Taasisi husika ili kupatiwa majibu na ufumbuzi. Hoja nyingi zilihusu fidia ya ardhi, mabadiliko ya katiba, kuhama kutoka mfumo wa utangazaji wa analoji kwenda digiti na ukosefu wa maji.

Kamati ya Maudhui

17. **Mheshimiwa Spika**, Kamati ya Maudhui ilianzishwa kwa mujibu wa Sheria Na. 12 ya Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) ya mwaka 2003.

Pamoja na kuanzishwa kwa sheria hiyo inayoifanya TCRA na Kamati ya Maudhui kuwajibika katika Wizara mbili tofauti, tumebaini kuna changamoto chache ambazo Wizara yangu na Wizara ya Mawasiliano, Sayansi na Teknolojia tunazifanyia kazi ili kurahisisha na kuimarisha usimamizi wa tasnia ya Utangazaji hapa nchini.

18. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha 2012/13, Wizara kupitia Kamati ya Maudhui imeendelea kushughulikia malalamiko yanayowasilishwa na wananchi mbalimbali nchini kuhusu vituo vya utangazaji kukiuka kanuni za utangazaji. Napenda kulialifu Bunge lako tukufu kuwa mnamo tarehe 26 Februari, 2013, Kamati ya Maudhui ilivifungia kurusha matangazo kwa kipindi cha miezi sita kwa kosa la kutangaza habari za kichochezi vituo vya redio **Kwa Neema FM** cha Mwanza na **Imaan FM** cha Morogoro. Vituo hivyo vilitakiwa pia kuithibitishia Kamati ya Maudhui kwa maandishi kuwa havitarudia

tena kutenda kosa la aina hiyo, na kama vitarudia, adhabu kali ya kuvifutia leseni za utangazaji itatolewa.

19. **Mheshimiwa Spika**, katika tarehe hiyo hiyo ya 26 Februari, 2013 Kamati ya Maudhui pia ilitoa onyo kali kwa kituo cha redio cha **Clouds FM** cha jijini Dar es salaam na kukitoza faini ya shilingi milioni tano kwa kukiuka kanuni za utangazaji.

Uhamaji wa kutoka mfumo wa Analoji kwenda Dijiti

20. **Mheshimiwa Spika**, mwitikio wa uhamaji wa kutoka katika mfumo wa utangazaji wa analoji kwenda dijiti umeonyesha mafanikio makubwa kuanzia kipindi cha mpito mwaka 2010 mpaka Desemba, 2012. Aidha, zoezi la uzimaji wa mitambo ya televisheni ya analoji lililofanyika nchini mnamo tarehe 31 Desemba, 2012 lilifanikiwa. Kabla ya Desemba 31, jumla ya Miji saba ambayo ni Dar es Salaam, Mwanza, Arusha, Moshi, Tanga, Mbeya na Dodoma ilikuwa inafikiwa na matangazo kwa njia ya mifumo ya aina zote mbili, yaani analoji na dijiti. Kwa sasa Miji saba ambayo ni Dar es Salaam, Mwanza, Tanga, Arusha, Dodoma, Moshi na Mbeya tayari mfumo wa utangazaji wa analoji umeshazimwa na wananchi wanapokea matangazo kwa njia ya

mfumo mpya wa dijiti. Aidha, zoezi la uzimaji huu wa mfumo wa utangazaji wa analoji utaendelea kwa awamu mpaka hapo maeneo yanayopata matangazo ya analoji nchi nzima yatakapokuwa yamefikiwa na matangazo kwa njia ya dijiti.

Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC)

21. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha wa 2012/2013, Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) liliendelea kuimarisha usikivu wa Redio na Televisheni ya Taifa ambapo, upembuzi yakinifu kwa ajili ya mradi wa kuhamishia mitambo ya Redio ya FM sehemu zenye miinuko katika vituo vya Songea na Morogoro ulifanyika. Mradi huo sasa upo kwenye hatua za utekelezaji.

22. **Mheshimiwa Spika**, Wananchi hivi sasa wanafuatilia shughuli za Bunge kutokana na Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) kurusha matangazo hayo moja kwa moja kutoka hapa Bungeni kupitia vituo vyake vya Radio na Televisheni licha ya changamoto mbalimbali zinazolikabili Shirika hilo. Huduma hii muhimu imewawezesha wananchi kujua kile wanachokisema wawakilishi wao Bungeni.

23. **Mheshimiwa Spika**, katika jitihada za kuiongezea uwezo TBC, Wizara imekuwa na mazungumzo na nchi rafiki kuhusu uwezekano

wa kusaidia jitihada za serikali za kuimarisha TBC. Nafurahi kuliarifu Bunge lako tukufu kuwa, serikali ya watu wa China imekubali kuipatia TBC gari la kurushia matangazo ya nje (OB-van), msaada ambao utaiongezea uwezo wa kurusha matangazo yanayohusu matukio mbalimbali ya kitaifa. Serikali ya Uturuki nayo imekubali kuipatia TBC msaada wa vifaa mbalimbali zikiwemo kamera na kompyuta za kuhariri vipindi vya Televisheni. Aidha, Serikali ya Japan, kupitia shirika lake la maendeleo ya kimataifa (JICA) imekubali kuipatia TBC wataalum wa masuala ya ufundi wa kujitolea ili kuwajengea uwezo mafundi wa TBC.

24. **Mheshimiwa Spika,** Serikali inaendelea kutafuta fedha kwa ajili ya kukamilisha ujenzi wa jengo la Televisheni ya Taifa lililoko Mikocheni Dar es Salaam ili liweze kutumika. Aidha, katika kuongeza ufanisi, Serikali imeridhia miundo mipya ya Utumishi ya TBC ambayo imeanza kutumika mwezi Julai, 2012 hatua ambayo imewaongezea ari ya kazi watumishi wa Shirika hilo.

25. **Mheshimiwa Spika,** kutokana na mabadiliko ya teknolojia ya habari na mawasiliano, TBC imeingia makubaliano na kampuni ya China, iitwayo Star Communication Network Technology na kuanzisha kampuni ya ubia iitwayo Starmedia

(T) Limited. Kutokana na ubia huo matangazo ya TBC₁ yanapatikana kwa mfumo wa dijiti katika maeneo ya Arusha, Dar es Salaam, Dodoma, Kaskazini Unguja, Kusini Unguja, Mjini Magharibi, Morogoro, Mwanza, Pwani, Tanga, Kilimanjaro na Mbeya. Mpango wa kampuni hiyo ni kuongeza mitambo ya dijiti katika mikoa mingine minane ndani ya mwaka wa fedha wa 2013/2014. Mikoa hiyo ni Iringa, Mara, Kagera, Lindi, Tabora, Singida, Ruvuma na Shinyanga.

26. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha wa 2012/2013, Kampuni ya Magazeti ya Serikali (TSN) imefikia makubaliano ya awali na Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) ya kuendeleza kwa ubia kiwanja kilichopo Kitalu Na. 27, katika eneo la Central Business Park mjini Dodoma. Maandalizi ya kuanza utekelezaji wa mradi huu yapo katika hatua za mwisho. Aidha Kampuni imekamilisha andiko la mradi wa kutafuta fedha kwa ajili ya upanuzi wa kiwanda chake cha uchapaji magazeti ili kukiwezesha kuchapa kazi nyingi zaidi kuliko ilivyo hivi sasa.

27. **Mheshimiwa Spika**, katika kutafuta masoko mapya ya ndani ya nchi na Afrika Mashariki, TSN imeanza kufanya mazungumzo na mashirika mbalimbali ya ndege pamoja na

kampuni za usafirishaji wa barabara ambapo magazeti ya kampuni yatasambazwa na kufika mapema katika mikoa na nchi jirani ambako kampuni hizo zinatoa huduma zake. Hii itawezesha magazeti yanayozalishwa na kampuni kuwafikia wasomaji na wananchi kwa ujumla mapema zaidi kuliko ilivyo hivi sasa.

28. **Mheshimiwa Spika**, Sera ya Habari na Utangazaji ya mwaka 2003 ndio mwongozo pekee unaotakiwa kufuatwa na vyombo vya utangazaji nchini. Suala la matumizi ya **lugha sanifu ya Kiswahili** kwenye vituo vya televisheni na redio lina umuhimu mkubwa kwa vile ndiyo lugha ya taifa inayotumika kwa Watanzania wengi. Kupitia Bunge lako tukufu napenda kuisisitiza umuhimu wa vituo vyote vya utangazaji nchini kutumia Kiswahili sanifu kama Sera ya Habari na Utangazaji inavyoelekeza.

SEKTA YA MAENDELEO YA VIJANA

29. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Sekta ya Maendeleo ya Vijana ina jukumu kuu la kuweka mazingira mazuri yanayowezesha kujenga uwezo wa vijana ili waweze kushiriki kikamilifu katika shughuli za maendeleo ya taifa kiuchumi, kisiasa na kijamii. Kimsingi tunawatayarisha vijana, kwa kuwapatia stadi

za maisha na stadi za kazi waweze kujitambua, kujitegemea, kujiajiri, kuajiri wengine na kuweza kuajirika.

30. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Sekta hii ya Maendeleo ya Vijana, kwa kipindi cha mwaka 2012/13 ilikumbana na changamoto mbalimbali. Miongoni mwa changamoto hizo ni upungufu wa Maafisa Vijana katika ngazi za Mikoa na Halmashauri za Wilaya; upungufu wa vyombo vya usafiri, maeneo ya vijana ya kufanyia kazi na kukosa maarifa ya biashara na ujasiriamali kwa wengi wa vijana ikiwa ni pamoja na wanaomaliza vyyuo vikuu. Ukosefu wa maarifa ya biashara na ujasiriamali umesababisha vijana wengi kutokuwa na ubunifu na moyo wa kujituma.

Katika hili Wizara imeendelea kufanya kazi kwa karibu kwa kushirikiana na TAMISEMI. Mikoa yote imeelekezwa kuajiri Maafisa Vijana. Mpaka sasa Mikoa **14** na Halmashauri **30** zimeajiri Maafisa Vijana. Mikoa hiyo ni Mwanza, Geita, Shinyanga, Mtwara, Dodoma, Kagera, Iringa, Manyara, Singida, Mbeya, Kigoma, Tabora, Rukwa na Dar es Salaam. Naipongeza Mikoa hiyo kwa dhati. Natoa wito kwa Mikoa na Halmashauri ambazo hazijaajiri maafisa vijana kufanya hivyo.

31. **Mheshimiwa Spika**, ili kuhakikisha vijana nchini wanapata maeneo kwa ajili ya

shughuli zao za kiuchumi, Wizara yangu imewasiliana na wakuu wa mikoa yote kwa ajili ya kutenga maeneo hayo. Napenda kuliarifu Bunge lako tukufu kuwa tayari mikoa minne imewasilisha Wizarani kwangu taarifa za kutenga maeneo hayo. Mikoa hiyo ni Kagera, Katavi, Rukwa na Kilimanjaro. Ntoa wito kwa mikoa ambayo haijatenga maeneo kufanya hivyo kwa manufaa ya maendeleo ya vijana wetu kiuchumi.

32. **Mheshimiwa Spika,** katika kuendelea kuwajengea vijana utaalamu wa kijasiriamali, Wizara yangu inashirikiana na Shirika la Kazi Duniani (ILO) katika kutayarisha awamu ya pili ya Programu ya Kazi Nje Nje (KNN). Programu hii itahusisha Wilaya tatu katika kila mkoa (Tanzania Bara na Zanzibar). Vijana wapatao 1,500,000 wanategemewa kufikiwa, kati ya hao vijana 45,000 wanatarajiwa kuanzisha miradi mipya ya biashara. Kupitia mpango huu vijana wataweza kujiajiri na kuajiri wengine.

33. **Mheshimiwa Spika,** Wizara yangu imefanya majadiliano ya kina na asasi mbalimbali za kifedha ili kuwawezesha vijana kupata mikopo rafiki. Kutokana na majadiliano hayo tumebaini fursa anuai kwa vijana za kuwawezesha kuanzisha miradi mbalimbali ya kiuchumi.

34. **Mheshimiwa Spika,** Wizara imeendelea kutekeleza majukumu yake kwa kuzijengea uwezo SACCOS ambazo zilikopeshwa fedha kutoka katika Mfuko wa Maendeleo ya Vijana kwa ajili ya kuwakopesha vijana katika Halmashauri zao. Wizara imetembelea SACCOS na vikundi vya vijana vilivyonufaika na mikopo hiyo katika Mikoa mbalimbali. Zoezi hili bado linaendelea na lengo ni kuhakikisha Mikoa yote inafikiwa.

35. **Mheshimiwa Spika,** Wizara kupitia Sehemu ya Uhamasishaji na Uwezeshaji kwa vijana ikishirikiana na Wakurugenzi wa Halmashauri zote nchini; imeendelea kuratibu na kufikia vikundi vya vijana na vijana mbalimbali kwa malengo ya kuwapatia stadi za maisha na kazi hasa maarifa ya ujasiriamali na biashara. Katika kipindi cha mwezi Oktoba 2012 hadi Februari 2013 jumla ya **vijana 8,743** wamepata mafunzo kutoka mikoa 23 na Zanzibar.

Vijana hawa wanajishughulisha katika uzalishaji na huduma kama vile kilimo, misitu, ufugaji, uvuvi, uchimbaji madini, elimu, afya na usafirishaji. Upatikanaji wa vijana wa kupatiwa mafunzo ni kwa kupitia Ofisi za Makatibu Tawala wa Mikoa. Wizara inaendelea kushirikiana na ILO katika upatikanaji wa vijana hao. Mpango huu ni endelevu.

36. **Mheshimiwa Spika,** Wizara imeendelea kushirikiana na wadau mbalimbali wa Maendeleo katika kutekeleza shughuli za maendeleo ya vijana hapa nchini kama ifuatavyo:-

Kwa kushirikiana na taasisi ya FORUM SYD, Wizara ilitoa mafunzo ya ujasiriamali, ubunifu na uanzishaji wa miradi yenye tija, uongozi, uwajibikaji na stadi za maisha kwa vijana katika Wilaya za Magu, Ukerewe, Karagwe, Ilemela na Nyamagana. Mafunzo yalitolewa pia kwa Watendaji kutoka Wilaya hizo juu ya majukumu na programu mbalimbali za maendeleo ya vijana. Kwa kushirikiana na Halmashauri ya Wilaya ya Makete pamoja na taasisi ya BALTON (TZ) Ltd, Wizara ilihamasisha na kuendesha mafunzo ya kilimo cha umwangiliaji kwa vikundi vya vijana wanaoshiriki katika miradi ya kilimo ili kuwapatia ujuzi wa kilimo cha kisasa kwa njia ya matone. Teknolojia hii itasambazwa kwa Mikoa mingine ili kuongeza fursa za ajira kwa Vijana na uhakika wa chakula kwa vijana.

37. **Mheshimiwa Spika,** kwa kushirikiana na Shirika la Umoja wa Mataifa la Idadi ya Watu Duniani (UNFPA), Wizara imeendelea kutekeleza Programu ya Mafunzo ya Stadi za Maisha kwa Vijana Walio Nje ya Shule yenye lengo la kuwawezesha vijana

kumudu changamoto mbalimbali za maisha kama vile maambukizi ya VVU na UKIMWI, mimba za utotoni, matumizi ya dawa za kulevywa na ukosefu wa kazi.

Kupitia programu hii Wizara imekwisha andaa mwongozo sanifu wa kufundishia elimu ya stadi za maisha. Wizara imejipanga kutoa elimu hii kwa vijana nchi nzima kwa njia ya elimu rika. Ili kutimiza azma hii mwezi Septemba, 2012 Wizara ilitangaza nafasi za waelimishaji wa Kitaifa wa stadi za maisha kupitia kwenye vyombo mbalimbali vya habari hapa nchini. Wizara imepokea maombi 369 kutoka sehemu zote za Tanzania na tararibu za kuwapata waelimishaji wa stadi za maisha zinakamilishwa.

38. **Mheshimiwa Spika**, ili kuimarisha ushiriki na ushirikishwaji wa vijana katika shughuli za maendeleo yao, Wizara imeendelea na hatua mbalimbali za kuunda Baraza la Vijana Tanzania. Rasimu ya Waraka wa uundwaji wa Baraza la Vijana hivi sasa ipo katika ngazi za juu za maamuzi Serikalini. Tunatarajia kuwasilisha kwenye Bunge lako tukufu muswada wa sheria ya kuunda baraza hilo baadaye mwaka huu.

39. **Mheshimiwa Spika**, Wizara pia imeendelea kuratibu uanzishwaji wa Benki ya Vijana. Nyaraka za maombi ya kuwasilisha

andiko la mapendekezo ya kiufundi na fedha zimetolewa kwa wazabuni tisa walioonesha nia ya kutekeleza kazi hiyo.

40. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imeendelea kusimamia na kuratibu Mbio za Mwenge wa Uhuru kitaifa ambao umekuwa ni kichocheo kikubwa cha shughuli za maendeleo, umoja, mshikamano na amani kwa taifa letu. Mbio za Mwenge wa Uhuru kwa mwaka 2012 zilizinduliwa katika Jiji la Mbeya tarehe 11 Mei, 2012 ambapo Mgeni Rasmi alikuwa Mhe. Mizengo Kayanza Peter Pinda (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Aidha, mbio hizi ziliambatana na ujumbe uliotumika kuwahamasisha wananchi kushiriki kikamilifu katika zoezi la sensa ya watu na makazi ya mwaka 2012, chini ya kaulimbiu isemayo “**Sensa ni msingi wa mipango ya maendeleo yetu; shiriki kuhesabiwa tarehe 26 Agosti, 2012**”. Kupitia mbio hizo, wananchi na hasa vijana walihimizwa pia kushiriki katika shughuli za maendeleo ya kiuchumi na kijamii, kupambana na maambukizi mapya ya VVU na UKIMWI, kuepuka matumizi ya dawa za kulevya na vitendo vya rushwa.

41. **Mheshimiwa Spika**, sherehe za kilele cha Mbio za Mwenge wa Uhuru zilifanyika mjini Shinyanga tarehe 14 Oktoba, 2012 ambapo

Mgeni Rasmi katika sherehe hizo alikuwa Mhe. Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Aidha, kupitia Mbio za Mwenge wa Uhuru mwaka 2012, jumla ya miradi ya maendeleo **289** yenye thamani ya shilingi **158,837,117,855** ilizinduliwa na kuwekewa mawe ya msingi.

42. **Mheshimiwa Spika**, sambamba na kilele cha Mbio za Mwenge wa Uhuru, Wizara iliratibu maadhimisho ya Wiki ya Vijana kitaifa ambayo hufanyika kila mwaka kuanzia tarehe 8 - 14 Oktoba. Lengo la maadhimisho haya ni kuwapa vijana fursa ya kuonesha vipaji vyao, kazi za ubunifu pamoja na kujenga mtandao wa mahusiano. Vilevile ni kipindi ambacho Vijana hupata nafasi ili umma utambue na kuthamini michango mbalimbali inayotolewa na vijana katika shughuli za maendeleo katika ngazi ya familia, jamii na taifa kwa ujumla.

43. **Mheshimiwa Spika**, katika maadhimisho hayo vijana wajasiriamali **992** kutoka Mikoa mbalimbali ya Tanzania Bara na Visiwani walishiriki katika maonesho ya kazi za ubunifu. Aidha, taasisi **59** zinazotoa huduma kwa vijana zilishiriki. Vilevile vijana walishiriki katika midahalo ambapo walijadili mambo mbalimbali yanayogusa maisha yao ikiwemo vita dhidi ya rushwa, dawa za kulevya, tatizo la ajira, ujasiriamali, maambukizi ya VVU na

UKIMWI, utawala bora na udumishaji wa amani nchini. Washiriki wa Wiki ya Vijana walipata ushauri nasaha na kupima afya zao kwa hiari, ambapo watu **2,363** walipima, na kati yao wanaume walikuwa **1,403** na wanawake walikuwa **960**. Waliokutwa na maambukizi ya VVU walikuwa **40**; kati ya hao wanawake ni **23** na wanaume ni **17**.

SEKTA YA MAENDELEO YA UTAMADUNI

44. **Mheshimiwa Spika**, Sekta ya Maendeleo ya Utamaduni, ilikabiliana na changamoto kubwa ya kuendelea kumomonyoka kwa maadili, hasa miongoni mwa vijana kutokana na athari za utandawazi. Aidha, katika zoezi la kurasimisha tasnia za filamu na muziki baadhi ya wadau hawakuwa na uelewa kamili wa sheria na kanuni za tasnia hizi na hivyo, kushindwa kutoa ushirikiano mzuri wakati wa mchakato wa kurasimisha tasnia za filamu na muziki.

Pamoja na changamoto hizi, Wizara imetekeleza kazi zifuatazo katika mwaka wa fedha wa 2012/2013.

45. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kwa kushirikiana na Shirika la Umoja wa Mataifa la Elimu, Sayansi na Utamaduni (UNESCO), Ofisi ya Kanda ya Dar es Salaam, iliendelea kutoa mafunzo kwa wadau ya kuwawezesha kuandaa

mapendekezo ya elementi za urithi usioshikika kwa ajili ya kuorodheshwa kwenye urithi wa utamaduni wa kimataifa unaotambuliwa na UNESCO. Maandalizi ya mapendekezo hayo yanafanyika sasa.

46. **Mheshimiwa Spika**, mintarafu Vazi la Taifa, Wizara imeandaa Waraka wa Baraza la Mawaziri unaozingatia mapendekezo ya muonekano wa vitambaa vya kushonwa Vazi la Taifa yaliyokusanywa na Kamati ya Vazi la Taifa kikanda kwa kuhusisha Mikoa yote na makundi maalumu, wakiwemo wasanii, waandishi wa habari, vijana na wanawake. Waraka huu tayari umewasilishwa kwenye ngazi za juu za maamuzi Serikalini kwa hatua zaidi.

47. **Mheshimiwa Spika**, katika kuimarisha na kuleta mshikamano miongoni mwa watendaji wa Sekta ya Utamaduni, Wizara imekuwa ikiandaa, kusimamia na kuendesha Mikutano Mkuu ya Sekta ya Utamaduni kila mwaka kwa kuwashirikisha wadau na watendaji wa sekta hii, lengo likiwa ni kupokea, kujadili mustakabali wa utamaduni hapa nchini na kupitisha maazimio kwa ajili ya kufanyiwa kazi. Katika mwaka huu wa fedha Mkutano Mkuu huo ulifanyika Jijini Dar-es-Salaam tarehe 19-22 Novemba, 2012.

48. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu imekuwa ikihimiza kuenzi na kutukuza utamaduni wetu kupitia fani mbalimbali za sanaa na lugha. Katika kutekeleza hilo, Wizara iliratibu na kusimamia vikundi vitatu vya ngoma za asili vya ndani na kimoja kutoka Rwanda, kushiriki katika maadhimisho ya miaka 51 ya Uhuru wa Tanzania Bara kwa ufanisi na ubora uliotukuka mnamo tarehe 9 Desemba, 2012. Aidha, Wizara iliratibu na kusimamia ushiriki wa vikundi vya sanaa na wajasiriamali wa bidhaa za sanaa katika Tamasha la kwanza la Sanaa na Utamaduni la Jumuiya ya Afrika Mashariki lililofanyika Kigali, Rwanda, tarehe 11-16 Februari, 2013.

49. **Mheshimiwa Spika**, Wizara pia imefungua Ofisi ya muda ya Tawi la Tanzania la Programu ya Urithi wa Ukombozi wa Bara la Afrika na imeendelea kukusanya kumbukumbu za mapambano ya kupigania uhuru nchini kutoka kwenye Halmashauri za Wilaya, Miji na Majiji kupitia Maofisa Utamaduni wa ngazi hizo.

50. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/13, Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA) lilitokeleza kazi muhimu zifuatazo:-

- Kuandaa na kurusha vipindi 52 vya **'Lugha ya Taifa'** kupitia TBC Taifa,

vipindi 52 vya **'Kumepambazuka'** kupitia Radio One na vipindi 52 vya **'Ulimwengu wa Kiswahili'** kupitia Televisheni ya TBC₁;

- Kupitia na kusoma jumla ya miswada 24 ya vitabu na kuipatia ithibati ya lugha;
- Kutoa huduma za tafsiri kwa asasi za Serikali, Mashirika ya Umma na ya Binafsi pamoja na kwa watu binafsi. Aidha, Baraza lilitoa huduma ya ukalimani kwenye Mkutano wa Mapinduzi ya Kijani katika Afrika mjini Arusha mwezi Septemba, 2012, Mkutano wa Bunge la Afrika nchini Afrika Kusini mwezi Oktoba, 2012 na Januari, 2013 na Mkutano wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika nchini Ethiopia mwezi Julai, 2012;
- Kufuatilia matumizi ya Kiswahili na kutoa ushauri kuhusu makosa mbalimbali yaliyofanywa na vyombo vya habari na watumiaji wengine wa Kiswahili. Jumla ya makosa 90 yalishughulikiwa;
- Kufanya uchunguzi wa msamiati wa lahaja za Kipemba, Kimakunduchi na Kitumbatu ambapo jumla ya maneno 650 yalikusanywa kwa ajili ya

kuingizwa kwenye Kamusi Kuu ya Kiswahili sanifu; na

- Katika kujiimarisha na kujitanua kiutendaji, Baraza limekarabati baadhi ya majengo yake kwa ajili ya kutumika kufundishia Kiswahili kwa wageni na maktaba ya Baraza.

51. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/13, Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA) lilitokeleza kazi zifuatazo:-

- Kuendesha midahalo 52 ya Jukwaa la Sanaa ambapo baadhi yake ilirushwa hewani kupitia Televisheni za TBC₁, Star TV, Mlimani TV, Clouds TV na Redio ya Wapo FM. Wadau wapatao 3,616 walihudhuria na kushiriki katika midahalo hiyo;
- Kukusanya taarifa 1,500 za wasanii na wadau wanaojishughulisha na sanaa ili kuziweka kwenye Tovuti ya BASATA (www.basata.or.tz);
- Kuendesha mafunzo ya utengenezaji wa batiki na uchapaji kwa wakufunzi katika Mkoa wa Singida na mafunzo ya uongozi katika sekta ya sanaa kwa viongozi 20 wa mashirikisho ya sanaa; na

- Kuendelea kukamilisha ujenzi wa ukumbi wa wazi wa sanaa.

52. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha wa 2012/13, Bodi ya Ukaguzi wa Filamu ilitekeleza kazi zifuatazo:-

- Kuratibu na kusimamia urasimishaji wa tasnia za filamu na muziki kwa kushirikiana na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA), Chama cha Hakimiliki na Hakishiriki Tanzania (COSOTA) na BASATA. Urasimishaji huo umeanza rasmi mwezi Januari, 2013. Aidha, katika kuhakikisha kwamba suala hili linaeleweka vema na kuwanufaisha wadau na wananchi kwa jumla, Bodi imeendelea kutoa elimu kupitia vikao na wadau, vyombo vya habari, mabango makubwa na kwa kutumia madokezo madogo madogo redioni na katika televisheni. Ili kuhakikisha kwamba tasnia hizo zinaanza kuchangia pato la taifa, utengenezaji wa stempu 5,000 za kodi za mwanzo za kubandika kwenye bidhaa za filamu na muziki umekamilika, maombi ya mahitaji ya stempu yamepokelewa na stempu zimeanza kutolewa. Asasi zinazosimamia mchakato huu, ambazo ni Bodi ya Filamu, TRA, COSOTA na

BASATA tayari zimeshaunganishwa kielektroniki ili kurahisisha na kuchapusha utendaji kazi wake;

- Kupitia miswada 124 ya filamu na kuipatia vibali. Aidha, jumla ya filamu 152 zilikaguliwa;
- Kusimamia na kuratibu masuala ya filamu na michezo ya kuigiza kwa kushirikiana na Bodi za Mikoa na Wilaya, ikiwa ni pamoja na utoaji wa mafunzo ya kuboresha tasnia ya filamu kwa waongozaji wa filamu;
- Kuendesha mafunzo kuhusu weledi katika tasnia ya filamu ambapo chama cha waongozaji wa filamu walipewa semina ya siku 10 kwa kushirikiana na wataalam kutoka Chuo Kikuu cha Dar es Salaam;
- Bodi imeendelea kuimarishwa kwa kupatiwa vitendea kazi na mafunzo kwa watumishi; na
- Kushughulikia kutoa vibali 153 kati ya lengo la vibali 105 vinavyohusu maombi ya utengenezaji filamu. Kiwango hiki ni sawa na ongezeko la asilimia 46 ya lengo.

53. **Mheshimiwa Spika,** katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/13, Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa) ilitekeleza kazi zifuatazo:

- Kutoa mafunzo kwa wanachuo 161 waliohitimu na kutunukiwa stashahada na wanachuo 110 walipata mafunzo ya kozi fupi;
- Kudahili wanafunzi 14 na kutoa mafunzo ya cheti cha “National Technical Award” NTA; na
- Kusimamia na kuendesha Tamasha la 31 la Sanaa na Utamaduni wa Mtanzania ambapo vikundi 38 toka nchini na vikundi vinne toka nje ya nchi vilishiriki.

SEKTA YA MAENDELEO YA MICHEZO

54. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda kuliarifu Bunge lako tukufu kwamba kwa mara nyingine Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete, ambaye ni mwanamichezo namba moja hapa nchini, amekubali kumlipia mshahara kocha wa kigeni wa mpira wa kikapu atakayefundisha timu ya taifa ya mchezo huo. Hivi sasa chama cha mpira wa kikapu nchini kinakamilisha taratibu za kuingia mkataba na kocha huyo. Uamuzi huu wa Mheshimiwa Rais unastahili kupongezwa na kila mmoja wetu. Aidha, unaonyesha dhahiri nia yake na nia ya Serikali anayoiongoza ya kuimarisha michezo yote hapa nchini kwa faida ya wananchi wetu wote.

55. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/2013, Wizara ilikabiliana na changamoto mbalimbali. Baadhi ya changamoto hizo ni pamoja na upungufu wa wataalam katika fani mbalimbali za michezo; uwezo mdogo wa kumudu mahitaji ya sasa ya uongozi wa vyama vya michezo na ushirikishwaji na ushiriki mdogo wa jamii katika maendeleo ya michezo. Pamoja na changamoto hizo, Wizara imetekeleza kazi zifuatazo;

56. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imetoa mafunzo kwa wanachuo 38 katika Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya ambao wamehitimu mwezi Februari, 2013.

Aidha, wadau wapatao 200 walishirikishwa katika kutoa maoni ya mifumo mbali mbali ya kuendeleza michezo kwa jamii kupitia mikutano iliyofanyika katika Vituo vya Michezo vya Arusha na Songea. Pia, mafunzo ya uongozi kwa vijana kupitia michezo yalitolewa kwa wanamichezo vijana 100. Wizara yangu pia iliwezesha wataalamu watano kuhudhuria mafunzo ya michezo kwa jamii huko India kama sehemu ya kujenga uwezo wa wataalamu wa michezo hapa nchini.

57. **Mheshimiwa Spika**, katika jitihada za kukabiliana na changamoto za uendeshaji na usimamizi wa michezo nchini, Wizara yangu

iliandaa na kuratibu vikao vya wadau mbalimbali wa michezo ili kukamilisha rasimu ya marekebisho ya Sera ya Maendeleo ya Michezo. Rasimu hiyo imewasilishwa ngazi za juu Serikalini kwa maamuzi baadaye mwaka huu. Tumeamua kufanya marekebisho ya Sera hii kutokana na mabadiliko yaliyojitokeza katika tasnia ya michezo nchini na duniani. Lengo ni kuiwezesha tasnia ya michezo kuchangia pato la Taifa na kuongeza tija kwa wanamichezo. Wizara pia imeandaa rasimu ya waraka wa kuridhia Mkataba wa Udhubiti wa Matumizi ya Dawa na Mbinu Haramu za Kuongeza Nguvu katika Michezo. Serikali itawasilisha Azimio linalohusu Mkataba huu kwenye Bunge lako tukufu baadaye mwaka huu.

58. **Mheshimiwa Spika**, Wizara iliwezesha timu za Taifa za Michezo ya Riadha, Ngumi, Kuogelea na Paralimpiki kushiriki katika Michezo ya Olimpiki na Paralimpiki iliyofanyika jijini London kati ya mwezi Julai hadi Septemba, 2012. Jumla ya wachezaji saba walishiriki michezo ya Olimpiki na mchezaji mmoja alishiriki michezo ya Paralimpiki. Pamoja na michezo hiyo, Wizara iliratibu na kuwezesha mashindano ya Kanda ya Tano kwa mchezo wa mpira wa kikapu ambapo nchi saba za Afrika zilishiriki mashindano hayo hapa Tanzania. Aidha, Wizara iliratibu michezo ya

Afrika Mashariki ijulikanayo kama ‘East Africa Cup” ambayo huwakutanisha vijana wapatao 3,000 kutoka nchi za Zimbabwe, Malawi, Zambia, Sudan Kusini na nchi zote za Afrika Mashariki.

59. **Mheshimiwa Spika**, Wizara iliendelea kutafuta wafadhili wa ndani na nje ya nchi kwa ajili ya kuchangia na kusaidia maendeleo ya michezo nchini. Kwa sasa mazungumzo yanaendelea kati ya Wizara yangu na Chuo Kikuu cha Clemson cha Marekani na Chuo Kikuu kishiriki cha Newmans cha Uingereza kwa ajili ya miradi ya pamoja katika maendeleo ya michezo, hususan katika kukiendeleza Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya na taaluma ya michezo kwa ujumla wake.

60. **Mheshimiwa Spika**, Wizara pia iliendelea kusajili Vyama na Vilabu vya Michezo hapa nchini. Katika kipindi cha mwaka 2012/2013 jumla ya Vilabu vya Michezo 60 na Vyama vya Michezo 45 vilisajiliwa. Mchanganuo wa usajili huo, umeonyeshwa katika **Kiambatisho Na. VI**

61. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha wa 2012/13, Baraza la Michezo la Taifa (BMT) lilitokeleza kazi zifuatazo:-

- Kuendesha mafunzo ya utawala bora kwa viongozi wa Vyama na Mashirikisho ya Michezo ya Taifa kwa lengo la kuongeza ufanisi na tija katika sekta ya michezo. Mafunzo haya yalitolewa kwa Mashirikisho na Vyama saba vya michezo mbalimbali;
- Kuandaa mfumo rasmi wa wanawake kushiriki katika shughuli za michezo kama sehemu ya kuimarisha ushiriki wa wanawake katika michezo na uongozi kupitia michezo kwa kushirikiana na Baraza la Michezo la Uingereza (UK Sport International). Jumla ya wanawake 48 wamepata fursa ya kushiriki katika maandalizi hayo. Aidha wanawake 18, wanashiriki mpango huu kwa ufadhili wa Anita White Foundation ya Uingereza;
- Kuandaa mifumo rasmi ya elimu na ithibati ya ufundishaji wa michezo, michezo shirikishi kwa jamii, mfumo wa ufuatiliaji na tathmini ya maendeleo ya michezo nchini na mfumo rasmi wa utambuzi na ukuzaji wa vipaji vya vijana katika michezo kwa kushirikiana na **UK Sport International** kupitia mradi wa kuhamasisha vijana kushiriki katika michezo kwa lengo la kuboresha maisha yao, ujulikanao kama International Inspiration; na

- Kuitisha na kuendesha mkutano wa siku mbili kwa Wenyeviti na Makatibu wa Kamati za Michezo za Mikoa yote Tanzania Bara kwa lengo la kuimarisha ushirikiano katika kuhamasisha wananchi kushiriki kwenye shughuli za michezo katika maeneo wanayoyasimamia.

UTAWALA NA RASILIMALI WATU

62. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/2013, watumishi 37 wamehudhuria mafunzo katika taaluma mbalimbali. Kati ya watumishi hao, 28 wamehudhuria mafunzo ya muda mrefu ndani ya nchi na watumishi saba wamehudhuria mafunzo ya muda mfupi ndani ya nchi. Vile vile, watumishi wawili wanahudhuria mafunzo ya muda mrefu nje ya nchi.

63. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imepangiwa watumishi wapya 33 kutoka Sekretarieti ya Ajira katika Utumishi wa Umma ili kujaza nafasi wazi zilizokuwa na kibali. Hadi sasa, watumishi 26 wameripoti kazini na kuajiriwa.

**D: MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA
FEDHA 2013/2014**

SEKTA YA HABARI

64. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha wa 2013/2014, Idara ya Habari imekusudia kutekeleza yafuatayo:-

- Kuendelea kuwa Msemaji Mkuu wa Serikali katika masuala ya kisera kama ilivyoainishwa katika Kanuni C 16 ya Kanuni za Kudumu za Utumishi wa Umma za mwaka 2009;
- Kuimarisha utendaji kazi wa Tovuti ya Wananchi na kupokea maoni ya wananchi na kufuatilia maoni hayo;
- Kuratibu shughuli za vitengo vya habari vilivyomo katika Wizara, Idara zinazojitegemea, Taasisi, Mamlaka na Wakala wa Serikali; na
- Kukusanya, kuandika na kuchapisha habari mbalimbali za kiserikali na maendeleo ya wananchi likiwemo gazeti la **Nchi Yetu**.

65. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha wa 2013/ 2014 Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) linakusudia kutekeleza yafuatayo:-

- Kuendelea kuandaa na kurusha vipindi bora na sahihi vya redio na televisheni kwa wananchi;

- Kuhakikisha matangazo ya redio na televisheni yanaendelea kuwa hewani kila siku; na
- Kuimarisha usikivu kwa kufanya matengenezo ya mitambo ya redio na televisheni inapoharibika.

66. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka wa fedha wa 2013/2014, Kampuni ya Magazeti ya Serikali (TSN) inakusudia kufanya yafuatayo:-

- Kuendelea na juhudi za kutafuta fedha za mradi wa upanuzi wa kiwanda cha uchapaji kwa kuendeleza mazungumzo yaliyofikiwa na Benki ya Rasilimali Tanzania;
- Kuendelea na juhudi za kukamilisha mkakati wa ubia wa kuendeleza viwanja vyake vilivyopo Dodoma na Dar es salaam kwa kuendeleza makubaliano yaliyofikiwa na TCRA na PPF; na
- Kuendelea na juhudi za kuinua ubora wa magazeti yake na kuimarisha usambazaji hasa mikoani.

SEKTA YA MAENDELEO YA VIJANA

67. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/2014 Wizara imepanga kutekeleza malengo yafuatayo:-

- Kuratibu uanzishwaji wa Benki ya Vijana ya Taifa pamoja na kuboresha huduma ya Mfuko wa Maendeleo ya Vijana ili kuweza kutoa huduma ya mikopo yenye masharti nafuu kwa vijana pamoja na kuendelea kuzijengea uwezo SACCOS zinazotoa huduma kwa vijana;
- Kuratibu na kusimamia shughuli za Mbio za Mwenge wa Uhuru kwa lengo la kuhimiza umoja, amani, mshikamano na maendeleo miongoni mwa wananchi;
- Kukamilisha mchakato wa uanzishwaji wa Baraza la Vijana Tanzania;
- Kuendelea kutekeleza programu ya elimu ya stadi za maisha kwa vijana walio nje ya shule ili waweze kujitambua na kuweza kukabiliana na changamoto mbalimbali za maisha zinazowakabili; na
- Kushirikiana na wadau wa Maendeleo na Halmashauri za Wilaya kutoa mafunzo kwa vijana kwa lengo la kuwajengea uwezo katika masuala ya ujasiriamali, kuanzisha miradi yenye tija, uongozi, uzalendo na matumizi bora ya Teknolojia ya Mawasiliano (ICT).

SEKTA YA MAENDELEO YA UTAMADUNI

68. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/14, Wizara kupitia sekta hii itatekeleza yafuatayo:-

- Kufanya utafiti wa lugha za jamii kumi katika Mikoa ya Kagera na Manyara kwa lengo la kukuza na kuhifadhi sarufi na misamiati yake vikiwa ni vyanzo muhimu vya kupanua msamiati na istilahi za lugha ya Taifa, yaani Kiswahili;
- Kusimamia Kamati Maalum ya Wadau wa Kiswahili inayoratibu na kuendesha mkakati wa kutumia fursa za ajira kwa Watanzania zitokanazo na kuundwa kwa Kamisheni ya Kiswahili ya Jumuiya ya Afrika Mashariki itakayokuwa na Makao Makuu huko Zanzibar;
- Kuratibu uendeshaji wa Kituo cha kufundisha Kiswahili cha Addis Ababa, Ethiopia;
- Kuelimisha jamii juu ya umuhimu wa kuwa na Vazi la Taifa na matumizi yake; na
- Kuendelea kusimamia utekelezaji wa Mradi wa Ujenzi wa Jumba la Utamaduni na Programu ya Urithi wa Ukombozi wa Bara la Afrika.

69. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/14 Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA) limepanga kutekeleza kazi zifuatazo:-

- Kuandaa na kurusha vipindi 52 vya “Lugha ya Taifa” kupitia redio ya TBC Taifa, vipindi 52 vya “Kumepambazuka” kupitia Radio One na vipindi 52 vya “Ulimwengu wa Kiswahili” kupitia televisheni ya TBC₁ ili kuimarisha matumizi ya Kiswahili sanifu nchini;
- Kuendelea kusoma miswada ya vitabu vya taaluma na kuipatia ithibati ya lugha;
- Kuratibu na kutoa huduma za tafsiri na ukalimani katika mikutano ya kitaifa na kimataifa, shughuli za mashirika, makampuni na watu binafsi;
- Kuendelea kuchunguza makosa ya Kiswahili yanayofanywa na vyombo vya habari na watumiaji wengine na kusambaza masahihisho yake;
- Kutunga Kamusi Kuu ya Kiswahili Sanifu ambayo itajumuisha msamiati wa kawaida pamoja na istilahi za maarifa ya nyanja mbalimbali; na
- Kuanzisha kozi fupi za ukalimani na tafsiri kwa ajili ya wahitaji maalumu pamoja na kozi za kuongeza maarifa kwa walimu wa Kiswahili

70. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/14, Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA) limepanga kutekeleza kazi zifuatazo:-

- Kuendesha mafunzo ya utambaji wa hadithi na uchezaji ngoma za asili kwa watoto wa mkoa wa Dar es Salaam;
- Kuendesha mafunzo maalumu kwa wasanii waongozaji, waandishi wa miswada ya tamthiliya, wataalamu wa urembo na mapambo, wabunifu wa maleba na wasanii waigizaji katika Mkoa wa Dar es Salaam;
- Kuendelea kuimarisha urasimishaji wa tasnia ya muziki;
- Kufanya utafiti kuhusu wasanii mahiri wa Kitanzania na kuweka taarifa zao katika kanzi data ya Baraza; na
- Kuendesha midahalo 52 ya sanaa kwa wasanii, waandishi wa habari na wadau wa sanaa 4,000.

71. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha wa 2013/14, Bodi ya Ukaguzi wa Filamu na Michezo ya Kuigiza imepanga kutekeleza kazi zifuatazo:-

- Kukamilisha na kuendelea kuimarisha urasimishaji wa tasnia ya filamu na bidhaa zake;
- Kuendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu urasimishaji wa tasnia za Filamu na Muziki kwa kutumia vikao, vyombo mbalimbali vya habari na fursa za maadhimisho ya kitaifa;
- Kupitia miswada 240 ya filamu, kukagua filamu 240 na kuziweka katika madaraja kwa kuzingatia maadili ya nchi yetu;
- Kutoa vibali 170 vya utengenezaji wa filamu kwa wadau wa ndani na nje ya nchi, kutoa leseni 10 za uendeshaji wa kumbi za sinema, leseni za wasambazaji na watengenezaji wa filamu;
- Kukusanya takwimu za tasnia ya filamu na michezo ya kuigiza;
- Kusimamia na kuratibu masuala ya filamu na michezo ya kuigiza;
- Kuendesha operesheni ya kukamata na kuteketeza filamu zisizokaguliwa na zisizowekewa stempu;
- Kufanya operesheni ya kuwabaini na kuwachukulia hatua wasambazaji, watengenezaji na wauzaji wa filamu wasiowasilisha filamu kwa ukaguzi na kuwekewa

madaraja pamoja na kuyabaini na kuyadhibiti maeneo yanayoonyesha filamu bila kufuata taratibu. Operesheni hii pia itahusu filamu zisizo na vibali na stampu;

- Kuratibu matamasha ya filamu yakiwemo Tamasha la Filamu za Bara la Asia na Ulaya;
- Kubuni mfumo wa kuziweka filamu katika viwango vya ubora ili kila filamu iweze kuingia sokoni na kutambulika kulingana na ubora wake. Aidha kupokea maoni ya wadau kuhusu kuwa na bei elekezi katika filamu ili kuondokana na unyonyaji unaowakumba wasanii; na
- Kuendelea kujengea uwezo vyama na vyombo vilivyoundwa na wadau wa filamu pamoja na kuendesha mafunzo kwa watengeneza filamu ili kuboresha mazao ya kazi za filamu.

72. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/14, Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa) imepanga kutekeleza kazi zifuatazo:-

- Kuendesha mafunzo ya stashahada kwa washiriki 200 na mafunzo ya

muda mfupi kwa wasanii walio kazini 200;

- Kukamilisha mitaala ya shahada ya kwanza ya sanaa za maonesho na sanaa za ufundi na kuiwasilisha NACTE kwa madhumuni ya kupatiwa ithibati; na
- Kusimamia na kuendesha Tamasha la 32 la Sanaa na Utamaduni wa Mtanzania.

SEKTA YA MAENDELEO YA MICHEZO

73. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/2014 Wizara itatekeleza kazi zifuatazo:-

- Kuendesha mafunzo ya muda mfupi ya fani mbalimbali za michezo kwa walimu wa shule za msingi, sekondari, viongozi wa michezo na makocha 400 katika Vituo vya Michezo Kanda ya Kaskazini (Arusha) na Kanda ya Kusini (Songea);
- Kuendelea kutafuta maeneo mapya na kufuatilia utekelezaji wa mikataba ya ushirikiano kati ya nchi marafiki na Tanzania katika sekta ya Michezo;

- Kuendesha mafunzo ya Stashahada ya Elimu ya Ufundishaji michezo na Stashahada ya Uongozi na Utawala wa Michezo kwa wanachuo 60 wa Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya;
- Kuwezesha timu za taifa kushiriki Michezo ya Jumuiya ya Madola itakayofanyika Glasgow, Scotland mwezi Agosti, 2014;
- Kuendelea na jitihada za kutafuta fedha kwa ajili ya ujenzi wa awamu ya pili ya mradi wa Eneo Changamani la Michezo la Uwanja wa Taifa lililoko Jijini Dar es Salaam;
- Kutoa huduma na mafunzo ya Kinga na Tiba kwa viongozi wa vilabu na vyama vya michezo, wanamichezo na wahudhuriaji kwenye viwanja vya michezo; na
- Kufanya upimaji na kutoa elimu kwa wanamichezo kuhusu madhara ya matumizi ya dawa na mbinu haramu za kuongeza nguvu katika michezo.

74. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/14 Baraza la Michezo la Taifa (BMT) litatekeleza kazi zifuatazo:-

- Kuendelea kukamilisha mifumo rasmi ya elimu na ithubati ya ufundishaji wa michezo nchini, michezo shirikishi kwa jamii, ufuatiliaji na tathmini ya maendeleo ya michezo nchini, pamoja na mfumo wa utambuzi na ukuzaji wa vipaji vya michezo miongoni mwa vijana kwa kushirikiana na wadau kupitia Mradi wa kuhamasisha vijana kushiriki katika michezo kwa lengo la kuboresha maisha yao, uitwao International Inspiration;
- Kuendelea kutoa mafunzo ya utawala bora katika sekta ya michezo kwa Vyama vya Michezo vya Taifa;
- Kuendelea kuimarisha ushirikiano na Serikali za Mitaa katika juhudi za kuleta maendeleo ya michezo kuanzia ngazi ya Vijiji kwa kutoa mafunzo ya awali ya ufundishwaji wa michezo kupitia mpango wa michezo kwa jamii; na
- Kuratibu chaguzi za vyama vya michezo ambavyo vitafanya uchaguzi wa viongozi wao kwa mwaka wa fedha 2013/14.

UTAWALA NA RASILIMALI WATU

75. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/2014, Wizara imepanga kutekeleza kazi zifuatazo:-

- Kuwajengea uwezo watumishi wake 25 katika mafunzo mbalimbali. Aidha, ili kuendelea kupiga vita rushwa na kupunguza mmomonyoko wa maadili katika utumishi wa umma, Wizara itatoa mafunzo kwa watumishi 60 kuhusu namna ya kupambana na kuzuia rushwa pamoja na kujenga maadili mema;
- Kuendelea kutoa msaada wa chakula na lishe kwa watumishi wanaoishi na VVU na UKIMWI ambao wamejitokeza. Aidha, mafunzo kuhusu kujikinga na VVU na UKIMWI yatatolewa sambamba na kuendesha Kampeni ya Ushauri Nasaha na Kupima VVU na UKIMWI kwa hiari;
- Kuimarisha utawala bora na ushirikishwaji watumishi sehemu za kazi kwa kuendesha Vikao vya Baraza la Wafanyakazi pamoja na vikao vingine vya kiutawala ili kuimarisha utendaji kazi; na

- Kuwapandisha vyeo watumishi wanaostahili kwa kuzingatia miundo ya kada zao, Sera ya Menejimenti na Ajira katika Utumishi wa Umma toleo la mwaka 1999 na 2008 pamoja na taarifa za upimaji wa Wazi wa Utendaji Kazi (OPRAS).

E: HITIMISHO

76. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu itaendeleza mafanikio yaliyopatikana katika Sekta inazozisimamia ili ziweze kuchangia zaidi katika maendeleo ya nchi yetu. Hii ni pamoja na kuongeza ajira, kipato, kulinda mazingira, kuleta amani na furaha katika jamii. Pamoja na kutumia fursa hizo bado kuna changamoto mbalimbali ambazo zinahitaji zipatiwe ufumbuzi ili fursa hizo ziweze kutumika ipasavyo katika kuleta maendeleo ya nchi. Matarajio yangu ni kwamba changamoto zilizopo zitaendelea kupatiwa ufumbuzi hatua kwa hatua hasa kwa kushirikiana na sekta binafsi na wadau wengine wa maendeleo.

SHUKRANI

77. **Mheshimiwa Spika**, kwa niaba ya Serikali naomba kuwashukuru kwa dhati wale wote walioshirikiana nasi katika kipindi cha mwaka wa fedha 2012/2013 katika kutimiza

malengo yetu. Mafanikio ya utekelezaji wa majukumu na malengo ya Wizara yamewezekana kutokana na ushirikiano uliopo miongoni mwa viongozi na watumishi wa Wizara na wadau wengine walio nje ya Wizara. Shukrani zangu za pekee ziende kwa **Mheshimiwa Amos Makalla**, (Mb), Naibu Waziri wa Habari, Vijana, Utamaduni na Michezo ambaye amekuwa msaada mkubwa kwangu, **Bw. Sethi Kamuhanda**, Katibu Mkuu na **Bibi Sihaba Nkinga**, Naibu Katibu Mkuu. Aidha, nawashukuru Wakurugenzi, Wataalamu, na Watumishi wote wa Wizara ya Habari, Vijana, Utamaduni na Michezo pamoja na Asasi zilizo chini ya Wizara kwa juhudi walizofanya kuhakikisha kwamba wanatimiza ipasavyo majukumu tuliyokabidhiwa na Taifa.

78. **Mheshimiwa Spika**, kwa dhati kabisa nitumie fursa hii tena kuwashukuru washirika wetu wa maendeleo ambao wametuunga mkono wakati wote wa kutekeleza majukumu ya Wizara yangu. Shukrani hizi ziwaendee wahisani waliotusaidia nikitarajia kuwa wataendelea na moyo huo. Siyo rahisi kuwataja wote lakini nitaje wachache ambao ni Serikali ya Jamhuri ya Watu wa China, Finland, Uingereza, Denmark, Japan, Sweden, Norway, Iran, Cuba, Korea ya Kusini, Marekani na Ujerumani pamoja na Mashirika ya kimataifa ya UNESCO, UNICEF, UNFPA, IYF,

UNDP, ILO, SYD, JAICA, RALEIGH INTERNATIONAL, VSO, AMREF na BRITISH COUNCIL.

79. **Mheshimiwa Spika**, napenda kuvishukuru vyombo vyote vya habari nchini ambavyo vimefanya kazi nzuri ya kuitangaza nchi yetu. Ninaamini kuwa vyombo hivyo vitaendelea na kazi ya kuhabarisha, kuburudisha na kuelimisha umma kwa kuzingatia maadili na weledi. Aidha, ninamshukuru sana Mpiga Chapa Mkuu wa Serikali kwa kuchapisha hotuba hii kwa wakati, bila kuvisahau vituo vya Televisheni ambavyo kwa namna ya pekee vinarusha hotuba hii hewani.

MAKADIRIO YA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2013/2014

Mapato

80. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/2014 Wizara imepanga kukusanya jumla ya **shilingi 882,203,000** kutoka katika vyanzo vyake mbalimbali vya mapato. Mchanganuo wa makusanyo kifungu kwa kifungu upo katika **Kiambatisho Na. I.**

Matumizi ya Kawaida

81. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/2014 Wizara imetengewa bajeti ya **Shilingi 20,728,045,000** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida (Matumizi Mengineyo na Mishahara), fedha hizo zinajumuisha:-

- Mishahara ya Wizara - **Shilingi 2,617,598,000**
- Mishahara ya Asasi - **Shilingi 6,639,527,0000**
- Matumizi Mengineyo ya Wizara - **Shilingi 8,041,920,000.**
- Matumizi Mengineyo ya Asasi - **Shilingi 3,429,000,000.**

Mchanganuo wa makadirio ya Matumizi ya Kawaida ya Wizara na Asasi upo katika **Kiambatisho Na. II**. Matumizi ya Kawaida kwa Wizara peke yake rejea **Kiambatisho Na. III** na kwa Asasi rejea **Kiambatisho Na. IV**.

Miradi ya Maendeleo

82. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2013/2014 Wizara imetengewa jumla ya **Shilingi 600,000,000** kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo,

Mchanganuo kamili upo katika **Kiambatisho Na. V.**

MAOMBI YA FEDHA KWA AJILI YA KUTEKELEZA MPANGO WA MWAKA 2013/2014

83. **Mheshimiwa Spika**, ili Wizara yangu iweze kutekeleza majukumu na malengo yake ya mwaka wa fedha 2013/2014, naomba sasa Bunge lako Tukufu liidhinishhe bajeti ya jumla ya **shilingi 21,328,045,000** ambapo kati ya hizo, fedha za Matumizi ya Kawaida ni **shilingi 20,728,045,000** na fedha za Miradi ya Maendeleo ni **shilingi 600,000,000**. Mchanganuo wa fedha hizi upo katika viambatisho vilivyotajwa hapo awali ambavyo ni sehemu ya Hotuba hii.

84. **Mheshimiwa Spika**, napenda nitoe tena shukrani zangu za dhati kwako binafsi na kwa Waheshimiwa Wabunge kwa kunisikiliza. Hotuba hii inapatikana pia katika tovuti ya Wizara kwa anuani ya: **www.hum.go.tz**, **www.mwananchi.go.tz** na **www.tanzaniangovernment.blogspot.com**

85. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa hoja.

**JEDWALI NA.4: MAKUSANYO YA MAPATO MWAKA 2012/13 NA MAKADIRIO YA MWAKA 2013/14
(Sh.)**

Idara ya Utawala na Rasilimali Watu

Na	Code ya Mapato	Maelezo	Makisio ya Mapato 2012/13	Makusanyo Julai hadi Feb, 2013	Makadirio ya 2013/14
1.	140283	Mauzo ya Zabuni	200,000	-	200,000
2.	140368	Mapato kutoka vyanzo mbalimbali	1,000	-	1,000
3.	140370	Marejesho ya fedha za Umma	1,000	-	1,000
JUMLA NDOGO			202,000	-	202,000

Idara ya Utamaduni

1.	140312	Vibali vya Ukaguzi wa filamu	2,000,000	12,121,333	10,000,000
2.	140370	Marejesho ya fedha za Umma	1,000	-	-
3.	140368	Mapato kutoka vyanzo mbalimbali	1,000	-	-
4.	140386	Vibali vya kutengeneza filamu	198,000,000	287,005,614	243,000,000
JUMLA NDOGO			200,002,000	299,126,947	253,000,000

Idara ya Michezo

1.	140259	Mapato ya viwanja vya Michezo (Uhuru na Taifa)	400,000,000	329,814,400	550,000,000
2.	140315	Ada za Mafunzo	51,000,000	-	35,000,000
3.	140370	Marejesho ya fedha za Umma	1,000	-	-
4.	140370	Marejesho ya fedha za Umma	1,000	-	-
JUMLA NDOGO			451,002,000	329,814,400	585,000,000

Idara ya Habari

1.	140202	Machapisho ya picha, mabango na majarida	20,000,000	2,170,000	8,000,000
2.	140264	Usajili wa magazeti	30,000,000	9,620,000	20,000,000
3.	140265	Ukumbi wa mikutano	7,000,000	8,640,000	10,000,000
4.	140310	Ada ya mwaka ya Magazeti	1,000	-	1,000
5.	140368	Mapato kutoka vyanzo mbalimbali	1,000	-	-
6.	140370	Marejesho ya fedha za Umma	1,000	-	-
7.	140387	Vitambulisho vya Waandishi wa Habari	6,000,000	6,075,750	6,000,000
JUMLA NDOGO			63,003,000	26,505,750	44,001,000
JUMLA KUU			714,209,000	655,447,097	882,203,000

Chanzo: Wizara ya Habari, Vijana, Utamaduni na Michezo – Kitengo cha Fedha na Uhasibu

Kiambatisho II

JEDWALI NA.5: MUHTASARI WA BAJETI YA MATUMIZI YA KAWAIDA 2013/2014 : WIZARA NA ASASI (Sh.)

IDARA/KITENGO	MAKISIO 2013/2014		
	MISHAHARA (PE)	MATUMIZI MENGINEYO (OC)	JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (3+4)
(1)	(3)	(4)	(5)
1001 - UTAWALA NA RASILIMALI WATU	747,206,000	2,524,258,000	3,271,464,000
1002 - FEDHA NA UHASIBU	154,292,000	122,454,000	276,746,000
003 - SERA NA MIPANGO	162,316,000	299,110,000	461,426,000
1004 - HABARI, ELIMU NA MAWASILIANO	28,328,000	85,022,000	113,350,000
1005 -UNUNUZI NA UGAVI	68,542,000	116,200,000	184,742,000
1006 -UKAGUZI WA NDANI	51,794,000	131,294,000	183,088,000
1007 - TEHAMA	33,586,000	56,500,000	90,086,000
1008 - SHERIA	11,334,000	70,000,000	81,334,000
6001 -MAENDELEO YA UTAMADUNI	2,009,778,000	616,888,000	2,626,666,000
6002 -MAENDELEO YA VIJANA	316,665,000	3,814,222,000	4,130,887,000
6004 -MAENDELEO YA MICHEZO	586,079,000	1,917,960,000	2,504,039,000
7003 - HABARI	5,089,205,000	1,717,012,000	6,804,217,000
JUMLA WIZARA NA ASASI	9,257,125,000	11,470,920,000	20,728,045,000

Chanzo: Wizara ya Fedha – Januari, 2013

Kiambatisho III**JEDWALI NA.6: MUHTASARI WA BAJETI YA MATUMIZI YA KAWAIDA 2013/2014 – WIZARA (Sh.)**

IDARA/KITENGO	MAKISIO 2013/2014		
	MISHAHARA (PE)	MATUMIZI MENGINEYO (OC)	JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (3+4)
(1)	(3)	(4)	(5)
1001 -UTAWALA NA UTUMISHI	747,206,000	2,524,258,000	3,271,464,000
1002 – FEDHA NA UHASIBU	154,292,000	122,454,000	276,746,000
1003 – SERA NA MIPANGO	162,316,000	299,110,000	461,426,000
1004 -HABARI, ELIMU NA MAWASILIANO	28,328,000	85,022,000	113,350,000
1005 -UNUNUZI NA UGAVI	68,542,000	116,200,000	184,742,000
1006 -UKAGUZI WA NDANI	51,794,000	131,294,000	183,088,000
1007 - TEHAMA	33,586,000	56,500,000	90,086,000
1008 - SHERIA	11,334,000	70,000,000	81,334,000
6001 –UTAMADUNI	276,940,000	247,888,000	524,828,000
6002 - VIJANA	316,665,000	3,814,222,000	4,130,887,000
6004 – MICHEZO	381,697,000	357,960,000	739,657,000
7003 – HABARI	384,898,000	217,012,000	601,910,000
JUMLA YA IDARA/VITENGO	2,617,598,000	8,041,920,000	10,659,518,000

Chanzo: Wizara ya Fedha – Januari, 2013

**JEDWALI NA.7: MUHTASARI WA MATUMIZI YA KAWAIDA 2013/14 –
ASASI (Sh.)**

TAASISI/MASHIRIKA	MAKISIO YA 2012/13		
	MISHAHARA (PE)	MATUMIZI MENGINEYO (OC)	JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (3+4)
(1)	(3)	(4)	(5)
6001-270258 EACRATONAL	-	9,000,000	9,000,000
6001-280514 BODI YA FILAMU.	-	90,000,000	90,000,000
6001- 280515 BARAZA LA SANAA LA TAIFA (BASATA)	510,856,000	90,000,000	600,856,000
6001-280516 BARAZA LA KISWAHILI LA TAIFA (BAKITA)	488,908,000	90,000,000	578,908,000
280328 – TaSUBa	632,515,000	90,000,000	722,515,000
MFUKO WA UTAMADUNI	100,559,000	-	100,559,000
6004 – 280518 BARAZA LA MICHEZO LA TAIFA (BMT)	204,382,000	90,000,000	294,382,000

6004 – 280518 BARAZA LA MICHEZO LA TAIFA (MAKOCHA)	-	1,230,000,000	1,230,000,000
6004 – 270380 CHUO CHA MAENDELEO YA MICHEZO-MALYA	-	200,000,000	200,000,000
6004 – 270839 KITUO CHA MICHEZO – ARUSHA	-	20,000,000	20,000,000
6004 – 270840 KITUO CHA MICHEZO- SONGEA	-	20,000,000	20,000,000
7003 – 280577 SHIRIKA LA UTANGAZAJI TANZANIA (TBC)	4,702,307,000	1,500,000,000	6,202,307,000
JUMLA TAASISI /MASHIRIKA	6,639,527,000	3,429,000,000	10,068,527,000

Chanzo: Wizara ya Fedha – Januari, 2013

JEDWALI NA.8: BAJETI YA MAENDELEO 2013/14 (Sh.)

MRADI	MAKADIRIO YA 2013/14		
	FEDHA ZA NDANI	FEDHA ZA NJE	JUMLA
6001 – IDARA YA MAENDELEO YA UTAMADUNI			
4353 -Ukarabati wa TaSUBa.	-	-	-
6343 -Ujenzi wa Ofisi (BAKITA).	400,000,000	-	400,000,000
6293 -Programu ya Ukombozi wa Bara la Afrika.	200,000,000		200,000,000
6355 -Ujenzi wa Ukumbi wa Wazi wa Maonyesho ya Sanaa.	-	-	-
6356 -Ujenzi wa Jumba la Utamaduni.	-	-	-
6364 -Mfuko wa Utamaduni.	-	-	-
Jumla	600,000,000	-	600,000,000

6002 – IDARA YA MAENDELEO YA VIJANA			
6380- Ukarabati wa Vituo vya Vijana	-	-	-
Jumla	-	-	-
6004 – IDARA YA MAENDELEO YA MICHEZO			
6385- Ujenzi wa Chuo cha Michezo Malya.	-	-	-
6523- Ujenzi wa Eneo Changamani la Michezo.	-	-	-
Jumla	-	-	-
7003 – IDARA YA HABARI			
6567- Habari kwa Umma.	-	-	-
4279- Upanuzi na Usikivu wa TBC	-	-	-
Jumla	-	-	-
JUMLA KUU	600,000,000	-	600,000,000

Chanzo: Wizara ya Fedha – Januari, 2012

VYAMA NA VILABU VYA MICHEZO VILIVYOSAJILIWA KIMKOA KWA KILA MWAKA KUANZIA 2006 HADI 2012

MIKOA	2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	VILABU	VYAMA	VILABU	VYAMA	VILABU	VYAMA	VILABU	VYAMA	VILABU	VYAMA	VILABU	VYAMA	VILABU	VYAMA
ARUSHA	22	-	17	2	5	-	9	-	12	1	23	4	2	1
D'SALAAM	73	-	39	5	37	4	35	2	66	7	51	17	6	6
DODOMA	3	-	-	-	3	2	-	-	6	2	5	-	4	-
IRINGA	3	-	9	-	12	-	1	-	28	3	15	1	2	2
KAGERA	2	-	1	-	2	1	10	1	62	1	22	4	4	2
KIGOMA	17	-	13	-	1	1	-	-	10	-	7	2	2	3
K'MANJARO	5	-	2	-	5	-	-	-	3	1	23	7	7	2
LINDI	3	-	-	-	4	1	-	-	2	-	-	-	-	1
MARA	14	-	5	-	5	-	-	-	3	1	-	-	1	-
MBEYA	2	-	7	-	2	-	7	-	10	2	7	2	3	3
MOROGORO	10	-	6	2	9	-	2	-	8	2	21	4	-	1

MTWARA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	5	-
MWANZA	6	-	-	1	3	2	1	-	58	4	13	2	1	2
PWANI	3	-	6	-	7	-	1	-	7	-	29	1	3	1
RUKWA	1	-	-	-	1	1	-	-	23	1	8	1	5	2
RUVUMA	3	-	-	-	1	1	2	-	3	-	3	2	-	3
SHINYANGA	39	-	3	-	2	3	-	2	2	-	-	1	-	3
SINGIDA	10	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	3	1
TABORA	3	-	3	-	1	1	1	-	-	-	-	1	4	-
TANGA	18	-	18	-	1	28	1	5	29	2	7	2	-	-
MANYARA	4	-	5	-	-	1	-	-	4	-	-	2	1	1
SIMUYU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
KATAVI	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
GEITA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
NJOMBE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
JUMLA	241	-	134	10	101	48	70	10	336	27	224	55	60	45

Chanzo: Wizara ya Habari, Vijana, Utamaduni na Michezo.